

INTOSAI

*Az átláthatóság és az
elszámoltathatóság
alapelvei*
**ALAPELVEK ÉS JÓ
GYAKORLATOK**

INTOSAI SZAKMAI STANDARDOK BIZOTTSÁG

PSC Titkárság

RIGSREVISIONEN • LANDGREVEN 4 • P.F. 9009 • 1022 KOPPENHÁGA K • DÁNIA
TEL.: +45 3392 8400 • FAX: +45 3311 0415 • E-MAIL: INFO@RIGSREVISIONEN.DK

INTOSAI

INTOSAI Főtitkárság - RECHNUNGSHOF

(osztrák számvevőszék)

DAMPFSCHIFFSTRASSE 2

A-1033 Bécs

AUSZTRIA

Tel.: ++43 (1) 711 71 • Fax: ++43 (1) 718 09 69

E-MAIL: intosai@rechnungshof.gv.at;

HONLAP: <http://www.intosai.org>

Fordította: EDIMART Tolmács- és Fordítóiroda

Lektorálta: Az Állami Számvevőszék Módszertani Bizottságának Terminológiai és Fordításlektorálási Munkacsoportja (2011. május)

Bevezetés

Célkitűzések

Az ISSAI 20 a legfőbb ellenőrző intézmények átláthatóságának és elszámoltathatóságának alapelveit fejteti ki annak elősegítése érdekében, hogy a legfőbb ellenőrző intézmények saját szervezetük irányításával és feladatellátásuk gyakorlatával példát mutassanak.

A jelen dokumentumban bemutatott „jó gyakorlatok” a legfőbb ellenőrző intézmények átláthatósággal és elszámoltathatósággal kapcsolatos néhány gyakorlati példáját mutatják be. A könnyebb olvashatóság érdekében a jelen dokumentum dőlt betűvel szedve megismétli az ISSAI 20 alapelveit.

A dokumentum „élő” dokumentum, mely folyamatos karbantartást és frissítést igényel. Ahogy a legfőbb ellenőrző intézmények új módszereket dolgoznak ki és gyakorlataik folyamatosan fejlődnek, kívánatos, hogy a legfőbb ellenőrző intézmények megosszák tapasztalataikat.

Alapelvek

1. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény olyan jogi keretek között végzi feladatait, amely biztosítják elszámoltathatóságát és átláthatóságát.

- *Olyan törvényekre és egyéb szabályokra van szükség, amelyek alapján a legfőbb ellenőrző intézmény felelőssé tehető és elszámoltatható.*
- *Ezek a törvények és egyéb szabályok általában felölelik (1) az ellenőrzési hatáskört, illetékességet és kötelezettségeket, (2) a legfőbb ellenőrző intézmény vezetőinek – illetve a testületi vezetőségű legfőbb ellenőrző intézmény esetében a tagok – kinevezésére és felmentésére vonatkozó feltételeket, (3) a legfőbb ellenőrző intézmény működési és gazdálkodási követelményeit, (4) az ellenőrzési jelentések időben történő nyilvánosságra hozatalát, (5) a legfőbb ellenőrző intézmény tevékenységeinek felügyeletét, továbbá (6) az egyensúlyt az információk nyilvánossága és az ellenőrzési dokumentumok, valamint a legfőbb ellenőrző intézményekkel kapcsolatos egyéb információk bizalmas kezelése között.*

Jó gyakorlatok

→ A legtöbb honlapon található „jogsabályok” vagy „törvényi felhatalmazás” menüpontot, amely részletesen ismerteti a legfőbb ellenőrző intézmények működését meghatározó jogi keretrendszert, illetve bizonyos helyeken közvetlen elérési útvonalat tartalmaz a vonatkozó dokumentumokhoz.

→ Egyes legfőbb ellenőrző intézmények esetében a jogsabályok részletezik az átláthatóság és az elszámoltathatóság alapelveit. Más legfőbb ellenőrző intézmények olyan elszámoltathatósági és átláthatósági szabályokat említenek, amelyek az adott legfőbb ellenőrző intézmény vezetőjére vonatkoznak.

→ Számos, a legfőbb ellenőrző intézményre vonatkozó jogsabály rendelkezik a számvevőszéki dokumentumokhoz való parlamenti, illetve nyilvános hozzáférésről. Egy legfőbb ellenőrző intézmény esetében a vonatkozó jogsabály tételesen felsorolja azokat az indokokat, amelyek esetében kivételt lehet tenni az adott információk tekintetében.

→ Vannak olyan legfőbb ellenőrző intézmények, amelyek a Nemzetközi Valutaalap (IMF) által 1999-ben elfogadott „A monetáris- és a pénzügypolitika átláthatóságára vonatkozó jó gyakorlatok kódexe” című dokumentumból merítenek.

2. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény nyilvánosságra hozza felhatalmazását, feladatait, küldetését és stratégiáját.

- *A legfőbb ellenőrző intézmény nyilvánosan hozzáférhetővé teszi felhatalmazását, küldetését, szervezeti felépítését, stratégiáját, illetve kapcsolatait a különböző érintett szervezetekkel és személyekkel, beleértve a törvényhozó testületet és a végrehajtó hatalom intézményeit is.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény nyilvánossá teszi vezetője – illetve testületi vezetőségű legfőbb ellenőrző intézmények tagjai – kinevezésének, ismételt kinevezésének, nyugdíjazásának és felmentésének feltételeit.*
- *Ajánlott, hogy a legfőbb ellenőrző intézmény közzétegye a felhatalmazásáról, feladatairól, küldetéséről, stratégiájáról, illetve tevékenységeiről szóló alapvető információkat az ország hivatalos nyelve mellett az INTOSAI egyik hivatalos nyelvén is.*

Jó gyakorlatok

- A legtöbb legfőbb ellenőrző intézmény részletes információkat tesz közzé megbízatásáról, feladatairól, küldetéséről és stratégiájáról.
- Bizonyos legfőbb ellenőrző intézmények megadják hatásköri korlátaikat (például amikor más szervezetek látják el a költségvetésen kívüli alapok és a nemzetbiztonsági terület ellenőrzését).
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény például „tájékoztató füzeteket” adott ki, amely a parlamenti képviselők és egyéb érintett szervezetek és személyek részére kifejezetten gyakorlati szempontból mutatja be a legfőbb ellenőrző intézmény munkáját (például: hogyan végzi a számvetőségek a teljesítmény-ellenőrzést).
- Feladatairól, illetve működéséről számos legfőbb ellenőrző intézmény tesz közzé információkat a honlapján és jelentet meg tájékoztató füzeteket az INTOSAI legalább két hivatalos nyelvén.
- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény saját hivatalos nyelvén (nyelvein) kívül más nyelveken is tesz közzé információkat.

3. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény tárgyyszerű és átlátható ellenőrzési standardokat, eljárásokat és módszereket dolgoz ki és alkalmaz.

- *A legfőbb ellenőrző intézmény a legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai (ISSAI-k) keretében meghatározott INTOSAI ellenőrzési alapelveknek megfelelő standardokat és módszertanokat dolgoz ki és alkalmaz.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény tájékoztatást nyújt ezekről a standardokról és módszertanokról, illetve arról, hogy miként felel meg ezeknek a standardoknak és módszertanoknak.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény tájékoztatást ad a kockázatértékelési és tervezési folyamatairól, valamint a törvényi felhatalmazása alapján végzett ellenőrzési tevékenységének hatóköréről.*

- A legfőbb ellenőrző intézmény tájékoztatást nyújt az ellenőrzött szervezetnek, arról, hogy milyen szempontok szerint alakítja ki a véleményét.
- A legfőbb ellenőrző intézmény biztosítja az ellenőrzött szervezet tájékoztatását az ellenőrzési célokról, módszertanról és megállapításokról.
- A legfőbb ellenőrző intézmény biztosítja az ellenőrzött szervezet számára, hogy ellenőrzési megállapításokra észrevételt tegyen, valamint hogy a javaslatokat vitassa és azokra választ adjon.
- A legfőbb ellenőrző intézmény hatékony nyomon-követési eljárásokkal rendelkezik és jelentéseket készít javaslataikról annak érdekében, hogy az ellenőrzött szervezetek megfelelő intézkedéseket tegyenek a legfőbb ellenőrző intézmény vagy a törvényhozás észrevételeinek és javaslatainak érvényesítésére (ISSAI 10 Mexikói Nyilatkozat a legfőbb ellenőrző intézmények függetlenségéről - 7. alapelv).
- A legfőbb ellenőrző intézmény nyomon-követési eljárásai lehetővé teszik az ellenőrzött szervezetek számára, hogy tájékoztatást nyújtsanak a hiányosságok felszámolására tett intézkedésekről, vagy arról, hogy miért nem került sor ilyen intézkedésekre.
- A legfőbb ellenőrző intézménynek megfelelő minőségbiztosítási rendszert kell működtetnie az ellenőrzések lefolytatására és a jelentéskészítésre vonatkozóan és ezt a rendszert időközönként független értékelésnek kell alávetnie.

Jó gyakorlatok

→ Minden megkérdezett legfőbb ellenőrző intézmény alkalmazza ezt az alapelvet. Ugyanakkor voltak olyan legfőbb ellenőrző intézmények, amelyek az ISSAI-okon kívül kézikönyveket, eljárási szabályokat, segédleteket és útmutatókat is kiadtak.

→ A legfőbb ellenőrző intézmények által tett javaslatok pontos nyomon követését három példával tudjuk bemutatni:

- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény rendszeres, a parlamentnek benyújtott jelentése tartalmaz egy „helyzetjelentést”, amely értékeli azokat az intézkedéseket, amelyet a kormány a korábban megfogalmazott teljesítmény-ellenőrzési javaslatok megvalósítása érdekében tett.

- Egy másik legfőbb ellenőrző intézmény éves nyilvános jelentésének második részét a „számvevőszéki észrevételek nyomon-követésének” szenteli, és a követett javaslatok számát mérő teljesítménymutatókat ad ki.

- Egy harmadik legfőbb ellenőrző intézmény a parlamenthez benyújtott, a költségvetés végrehajtásáról szóló éves jelentésében hivatkozik az adott év során készült összes, a zárszámadásra vonatkozó ellenőrzési jelentésben megfogalmazott legfontosabb javaslatokra.

→ Számos legfőbb ellenőrző intézmény:

- honlapján közzéteszi ellenőrzési módszertanát. Ebbe beletartoznak teljesítmény- és pénzügyi ellenőrzési kézikönyvek valamint ellenőrzési útmutatóik és segédleteik.

- honlapján közzéteszi a tervezett teljesítmény-ellenőrzések listáját.

- közzétett ellenőrzési jelentései tartalmazzák az ellenőrzött szervezet észrevételeit.

- minőségirányítási rendszere megfelelő kialakításának és hatékony működésének biztosítása érdekében rendszeres társintézményi felülvizsgálatokat vesz igénybe. Emellett a legfőbb ellenőrző intézmények maguk is felülvizsgálják ellenőrzési gyakorlatukat. A társintézményi felülvizsgálatok eredményeit és az ellenőrzési gyakorlatuk felülvizsgálatának összefoglalóit közzé teszik honlapjukon, éves jelentésükben vagy más nyomtatott formában.

→ Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény alapos összehasonlítást végzett annak érdekében, hogy az ellenőrzésre vonatkozó, belső útmutatói megfeleljenek az ISSAI-ok előírásainak. A legfőbb ellenőrző intézmény egyik teljesítmény-célkitűzése, hogy az ellenőrzésre vonatkozó, belső útmutatóját naprakészé teszi legkésőbb 12 hónappal azután, hogy egy új ISSAI végleges szövegváltozatát elfogadták.

4. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény minden munkatársára a tisztesség és erkölcs magas szintű követelményei vonatkoznak.

- *A legfőbb ellenőrző intézménynek rendelkeznie kell etikai szabályokkal vagy kódexszel, elvekkel és gyakorlattal, amelyek összhangban állnak a legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjai keretében kidolgozott ISSAI 30 Etikai Kódexszel.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény törekszik a belső összeférhetlenség és a korrupció kiküszöbölésére, valamint biztosítja működése átláthatóságát és törvényességét.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény tevékenyen előmozdítja a szervezetben belüli erkölcsös magatartást.*
- *Az ellenőrökre, a bírókra, (a bírói hatáskörrel rendelkező legfőbb ellenőrző intézménynél), a köztisztviselőkre és másokra vonatkozó etikai követelményeket és kötelezettségeket nyilvánosságra hozzák.*

Jó gyakorlatok

- A legfőbb ellenőrző intézmény a munkája során követendő értékeket, illetve etikai és szakmai magatartási kódexet fogad el.
- A legfőbb ellenőrző intézmény elkötelezett a gazdaságosság, az átláthatóság és a pénzügyi irányításra vonatkozó legmagasabb szintű etikai normák iránt. Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény honlapján közzéteszi a számvevőszék vezetőjének és felsővezetőinek utazási és reprezentációs költségeit.
- Két legfőbb ellenőrző intézménynél az ellenőr minden ellenőrzés előtt nyilatkozatot ír alá arról, hogy esetében nem áll fenn az összeférhetlenség lehetősége, amit a felsővezetés megvizsgálhat és figyelembe vehet.
- Hasonlóképpen számos bírói hatáskörrel rendelkező legfőbb ellenőrző intézmény a magisztrátusaira vonatkozó etikai chartát fogadott el, illetve etikai bizottságot hozott létre.
- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény köteles felmenteni testületi tagjait azon feladatok elvégzése alól, amelyek esetében személyes érintettségre derült fény.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény jelentésében közzétett egy esetet, ahol összeférhetlenség állt fenn, és ismertette azon intézkedéseket, amelyeket annak érdekében hozott, hogy az érintett személy ne vehessen részt az adott ellenőrzéssel összefüggő tevékenységekben, és ne férhessen hozzá annak dokumentumaihoz sem.
- Bizonyos esetekben az etikai kötelezettségek magukban foglalják a magisztrátusok eskü-, illetve vagyonynyilatkozat-tételét.

5. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény biztosítja, hogy az elszámoltathatósági és átláthatósági alapelvek ne sérüljenek akkor sem, ha egyes tevékenységei ellátására külső személyt vagy szervezetet vesz igénybe.

- *A legfőbb ellenőrző intézménynek biztosítania kell, hogy egyes tevékenységei ellátására külső személlyel vagy szervezettel kötött szerződésai ne sértsék az elszámoltathatóság és átláthatóság alapelveit.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény felel azért, ha szakértői és ellenőrzési tevékenységét külső személy vagy szervezet útján látja el – legyen az közszférán belüli vagy azon kívüli –, ezért*

az etikai követelményeket (különös tekintettel az összeférhetetlenségre), valamint a tisztesség és a függetlenség biztosítását szolgáló szabályokat ebben az esetben is érvényesíteni kell.

Jó gyakorlatok

→ Egyes legfőbb ellenőrző intézmények pontosan meghatározzák a szerződéskötési szabályokat, beleértve a szerződő fél (külső személy vagy szervezet) összeférhetetlenségének kizárására vonatkozó nyilatkozattételi kötelezettségét.

→ Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény honlapján közzéteszi a 10 000 dollárt meghaladó értékű szerződéseket.

6. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény gazdaságosan, hatékonyan és eredményesen, valamint a törvényeknek és egyéb szabályoknak megfelelően végzi tevékenységét, és arról nyilvánosan beszámol.

- *A legfőbb ellenőrző intézmény hatékony és eredményes vezetési gyakorlatot folytat, beleértve a gazdálkodás és a működés megfelelő belső kontrollját, ami magában foglalhatja a belső ellenőrzéseket és más, az INTOSAI GOV 9100-ban leírt intézkedéseket.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény pénzügyi beszámolóját nyilvánosságra hozza és az független külső könyvvizsgálat vagy parlamenti felülvizsgálat tárgyát képezi.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény működését és teljesítményét minden területen - úgymint pénzügyi ellenőrzés, megfelelőségi ellenőrzés, ítélezési tevékenység (a bírói hatáskörrel rendelkező legfőbb ellenőrző intézmények esetében), teljesítmény-ellenőrzés, programértékelés és a kormány tevékenységeire vonatkozó következtetések - értékeli és azokról beszámol.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény fenntartja és fejleszti a küldetése és feladatai teljesítéséhez szükséges készségeket és szakmai ismereteket.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény nyilvánosságra hozza teljes költségvetését, és beszámol pénzügyi forrásai eredetéről (parlamenti előirányzatok, általános költségvetés, pénzügyminisztériumi források, hivatalok, díjak) és arról, hogy miként használja fel azokat.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény értékeli forrásai felhasználásának hatékonyságát és eredményességét valamint beszámol arról.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény többségében független tagokból álló ellenőrző bizottságot is működtethet, azért hogy felülvizsgálja a gazdálkodási és a beszámolási folyamatokat, illetve azokra vonatkozó javaslatokat fogalmazzon meg.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény teljesítménymutatókat is használhat, azért hogy felmérje, milyen értéket képvisel az ellenőrzési tevékenység a parlament, az állampolgárok valamint más érintett szervezetek és személyek számára.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény külső visszajelzések segítségével nyomon követi, hogy mennyire közismert a tevékenysége, továbbá nyomon követi annak eredményeit és azok hatását.*

Jó gyakorlatok

- Bizonyos legfőbb ellenőrző intézmények saját teljesítménymutatóikat számos példával szemléltetik.
- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény nyilvános jelentéseket is készít ebben a témában.
- Néhány példa az alkalmazott teljesítménymutatókra:
  - Teljesítményről (tevékenységről) készült jelentések száma
  - A legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzési terve teljesítésének aránya
  - A javaslatok hasznosulásának aránya
  - A legfőbb ellenőrző intézmény javaslatainak hasznosulásából eredő, pénzben kifejezhető/nem kifejezhető előnyök
  - A parlament/kongresszus előtti jelentéstételek/beszámolások száma
  - Az ellenőrzési jelentések elkészítésének időtartama
- Több legfőbb ellenőrző intézmény külső visszajelzésekre támaszkodik, mint például a honlap látogatottsága, elégedettségi felmérés készítése az érintett szervezetek és személyek körében, médiában történő megjelenések.
- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény:
  - kötelező képzésekre vonatkozó programmal rendelkezik, hogy a munkatársak az ellenőrzési tevékenységhez szükséges, megfelelő készségekkel és ismeretekkel rendelkezzenek.
  - hivatalos képzési megállapodást köt szakmai intézményekkel.
  - éves teljesítményéről jelentést tesz közzé, amely számos teljesítménymutatót és eredményt tartalmaz, és amelynek egyik oldalán kifejezetten az év során elért eredményekről és a fejlesztendő területekről tesz említést. A jelentésben szereplő összegző táblázat összehasonlítja célokat az év során elért tényleges eredményekkel. Teljesítménymutató lehet például a javaslatok hasznosulásának aránya valamint a parlamenti tájékoztatók és meghallgatások száma is. Ebben a jelentésben a következő egyéb információk szerepelhetnek: az érintett szervezetek és személyek körében (parlamenti képviselők, minisztériumok és állami vállalatok) végzett elégedettségi felmérés eredményei, a pénzügyi teljesítmény, amely tartalmazza a működési költségeket, a béreket és a juttatásokat, valamint a könyvvizsgáló által ellenőrzött pénzügyi beszámoló.
- Egyes legfőbb ellenőrző intézményeknél ellenőrzési és kockázatkezelési bizottság működik.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény egy jelentésekből vett mintán végzett külső értékelés eredményei alapján teljesítménycélokat határoz meg. Ez a legfőbb ellenőrző intézmény jelenti a parlamentnek a panaszokat és a teljesítmény-ellenőrzések eredményeit, amelyeket elismert szakértők értékelnek. A jelentések megjelenítésének minőségét külső kommunikációs szakértők értékelik. A legfőbb ellenőrző intézmény éves jelentésében beszámol teljesítménycéljairól.

7. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény nyilvánosságra hozza jelentéseit ellenőrzési eredményeiről, valamint a kormányzati tevékenység egészére vonatkozó következtetéseiről.

- *A legfőbb ellenőrző intézmény az ellenőrzési alapján levont következtetéseit és javaslatait is nyilvánosságra hozza, kivéve, ha külön törvények és rendelkezések alapján ezek az adatok bizalmasnak minősülnek.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény jelentést készít a javaslatai nyomán tett intézkedésekről.*
- *A bírói hatáskörrel rendelkező legfőbb ellenőrző intézmény jelentést tesz a szankciókról, illetve az elszámolásra kötelezett tisztségviselők vagy vezetők ellen hozott büntetésekről.*
- *Továbbá a legfőbb ellenőrző intézmény nyilvánosságra hozza összefoglaló jelentését a lefolytatott ellenőrzési eredményeiről, például a kormányzati költségvetés egészének végrehajtásáról, a pénzügyi helyzetről és műveletekről, valamint a gazdálkodás egészének fejlődéséről, illetve – amennyiben a jogszabályi környezet a legfőbb ellenőrző intézményt erre felhatalmazza – a közszféra szakmai teljesítőképességéről.*

- *A legfőbb ellenőrző intézmény szoros kapcsolatban áll a megfelelő parlamenti bizottságokkal annak érdekében, hogy segítséget nyújtson az ellenőrzési jelentések és következtetések jobb megértéséhez és a megfelelő intézkedések meghozatalához.*

Jó gyakorlatok

- A legfőbb ellenőrző intézmény (ha bíróságként vagy más modell szerint működik) jelenti, hány esetben merült fel ellenőrzéseik alkalmával bűncselekmény gyanúja.
- A legtöbb megkérdezett legfőbb ellenőrző intézmény elismeri az ellenőrzési eredményeikről készült jelentéseik és más kiadványok nyilvános elérhetőségének fontosságát. Ezek a kiadványok különböző kritériumok alapján, például évszám, szervezet, téma stb. szerint kereshetőek.
- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény összefoglaló jelentéseket készít. Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény honlapja lehetővé teszi, hogy a felhasználók feliratkozás után e-mailen keresztül férhessenek hozzá a legfrissebb számvevőszéki kiadványokhoz.
- A legtöbb országban a legfőbb ellenőrző intézmény vezetője mutatja be egyes ellenőrzési eredményeit (részben vagy egészben) a parlamenti bizottságoknak, illetve bizonyos országokban a királynak vagy az elnöknek.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény vezetője személyesen megtárgyalja a külső érintettekkel (törvényhozó testületek, a végrehajtó hatalmi ág, önkormányzati képviselők és polgármesterek) az ellenőrzések következtetéseit és az ellenőrzési eredmények elemzését. Ugyanez a legfőbb ellenőrző intézmény tájékoztatást ad a pénzügyekkel kapcsolatos ismeretekről az államháztartási bizottságok részére az ellenőrzési jelentések jobb megértése és az ellenőrzött intézményeknél felmerülő kérdésekhez való elfogulatlan hozzáállás előmozdítása érdekében.
- Számos legfőbb ellenőrző intézmény levélben jelzi az új parlamenti bizottsági tagoknak azokat az eseteket, amikor a kormány nem tette meg a korábbi ellenőrzési jelentésekben foglalt ajánlásoknak megfelelő intézkedéseket. Erre minden választás után sor kerül, tekintettel arra, hogy új képviselők is bejutnak a parlamentbe.
- A számvevőszék vezetője rendszeresen hivatalos és kötetlen megbeszéléseket folytat a parlamenti bizottságok elnökeivel és tagjaival, valamint az ellenőrzött szervezeteket felügyelő államtitkárokkal is. Ezekon a megbeszéléseken a számvevőszék vezetőjének lehetősége nyílik arra, hogy megvilágítsa a legfőbb ellenőrző intézmény szerepét és felhatalmazását illetve, hogy átfogóbb képet kapjon a különböző bizottságok igényeiről valamint az ellenőrzött szervezeteknél felmerülő problémákról és kockázatokról.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény „A közkiadások ellenőrzése” címen dokumentumot adott ki a parlamenti képviselők részére, hogy segítse őket a költségvetés áttekintésében. A dokumentum megkísérli közérthetővé tenni a folyamatot és számos kérdést is javasol, amelyeket a parlamenti képviselők feltehetnek az ellenőrzött minisztériumoknak és szervezeteknek.
- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény felhatalmazása magában foglalja a költségvetés tervezetének véleményezését.
- Bizonyos legfőbb ellenőrző intézmények véleményezik a jelentősebb infrastrukturális nagyberuházásokat.
- Számos legfőbb ellenőrző intézmény kapcsolatot tart fenn azokkal a közintézményekkel, amelyek a korrupció-ellenes küzdelemmel foglalkoznak.

8. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény kellő idejű és széleskörű tájékoztatást nyújt tevékenységéről és ellenőrzési eredményeiről a honlapja, a média illetve egyéb eszközök segítségével.

- *A legfőbb ellenőrző intézmény tevékenységéről és ellenőrzési eredményeiről nyitottan kommunikál a médiával és más érdekelt felekkel. A legfőbb ellenőrző intézmény a közélet jól látható szereplői közé tartozik.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény ösztönzi a nyilvánosság és a tudományos körök érdeklődését legfontosabb következtetései iránt.*
- *Az ellenőrzési jelentések és a bírósági ítéletek összefoglalói a nemzeti nyelveken kívül az INTOSAI egyik hivatalos nyelvén is elérhetőek.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény megfelelő időben kezdeményezi és folytatja le ellenőrzéseit valamint adja ki az azokra vonatkozó jelentéseit. Az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot növeli, ha az ellenőrzési munka és a kapcsolódó információk nem idejét múltak.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény ellenőrzési jelentéseit különböző módokon teszi hozzáférhetővé és közérthetővé (például összefoglalók, ábrák, vetített képes előadások, sajtóközlemények segítségével).*

Jó gyakorlatok

- A számvevőszéki jelentések elérhetőek a legfőbb ellenőrző intézmények honlapján.
- Az ellenőrzési jelentés közzétételét követően a legfőbb ellenőrző intézmények sajtótájékoztatót tartanak azért, hogy ismertessék a jelentés tartalmát.
- A legfőbb ellenőrző intézmény a civil társadalommal ápolta kapcsolataiban tudatosan előrettekintő magatartást követ. Számos legfőbb ellenőrző intézmény kommunikációs szakembereket alkalmaz, akik nyilvánosságra hozatal előtt átnézik a jelentéseket, hogy meggyőződjenek arról, nyelvezetük egyszerű és közérthető-e.
- Az újságírók és más érdeklődők számára, akik tájékozódni szeretnének a legfőbb ellenőrző intézményről, az egyik számvevőszék hírportált tart fenn, ahol elérhetőek a rendelkezésre álló sajtóközlemények, nyilatkozatok, beszédek és háttérinformációk.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény honlapján hasonló menüpont található. Minden számvevőszéki kiadványhoz sajtóközlemények, beszédek, összefoglalók és újságcikkek tartoznak.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény például külön szóvivőt alkalmaz, aki a média rendelkezésére áll. Emellett a legfőbb ellenőrző intézmény folyamatosan kapcsolatban áll a média legfontosabb képviselőivel, így is segítve az ellenőrzési jelentések jobb megértését, hogy ezáltal pontos és megfelelő összefüggésbe helyezett újságcikkek szülessenek.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény vezetője az ellenőrzési jelentés közzétételét követő sajtótájékoztató keretében rendszeresen külön interjút ad egy újságírónak. Ugyanez a vezető találkozik a parlamenti képviselőkkel is és részletesen tájékoztatja őket a legfőbb ellenőrző intézmény költségvetéséről, stratégiai tervéről és prioritásairól, irányítási gyakorlatáról, és a legfőbb ellenőrző intézmény teljesítményéről készített jelentésről.

9. alapelv:

A legfőbb ellenőrző intézmény munkája minőségének és hitelességének javítása érdekében felhasználja a független külső forrásból származó tanácsokat.

- *A legfőbb ellenőrző intézmény igazodik a legfőbb ellenőrző intézmények nemzetközi standardjaihoz, és törekszik a folyamatos tanulásra, külső útmutatás vagy szakértelem felhasználásával.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény igénybe vehet független külső értékelést tevékenysége és a standardok alkalmazásának felmérésére. Ebből a célból igénybe vehet társintézményi felülvizsgálatot (peer review).*

- *A legfőbb ellenőrző intézmény külső szakértőket vehet igénybe független szakmai tanácsadás céljából, amely kiterjed az ellenőrzés-technikai kérdésekre is.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény nyilvánosságra hozza a társintézményi felülvizsgálat (peer review) és a független külső értékelések eredményeit.*
- *A legfőbb ellenőrző intézmény számára hasznosak lehetnek a közös vagy párhuzamos ellenőrzések.*
- *Munkája minőségének javításával a legfőbb ellenőrző intézmény hozzájárulhat a gazdálkodás szakszerűségének növeléséhez.*

Jó gyakorlatok

- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény kezdeményezett társintézményi felülvizsgálatot, amelynek eredményeit honlapján közzétette.
- A legfőbb ellenőrző intézmények több olyan bizottságtól kérnek tanácsot, melynek tagjai nem a számvevőszék munkatársai. Ezek a tagok az adott területen nagy tapasztalattal rendelkező szakértők, például környezetvédelmi csoportok vagy a tudományos közélet vezető képviselői, korábbi köztisztviselők és a versenyszférában működő könyvvizsgáló cég munkatársai.
- A legfőbb ellenőrző intézmények (az ellenőrzésekkel összefüggő technikai kérdéseket felölelő területeken) szakértői értékeléseket vagy tudományos véleményeket, összehasonlító tanulmányokat használnak például az információs rendszerek és a biztosítási matematikai számítások esetében.
- Több legfőbb ellenőrző intézmény részt vesz környezetvédelmi tárgyú közös vizsgálatokban.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény szabályszerűségi ellenőrzéseit az ellenőrök független nemzeti szabályozó szervezete független szakértői értékelésének veti alá, teljesítmény-ellenőrzéseit pedig társintézményi felülvizsgálat keretében nemzetközi csoport értékeli.
- Több legfőbb ellenőrző intézmény tartományi számvevőszékekkel közösen is végez ellenőrzést. Ezen ellenőrzések alkalmával megosztják egymással ellenőrzési céljaikat, kritériumaikat és ellenőrzési programjaikat. Az ellenőrzési intézmények egyenként tesznek jelentést a saját törvényhozói testületeiknek. Ilyen közösen végzett ellenőrzések például az őslakosokkal kapcsolatos kérdések, a rezervátumokban nyújtott gyermekjóléti szolgáltatások, vagy az egészségügyben alkalmazott teljesítménymutatók vizsgálata.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény független testületet hozott létre a környezetvédelemmel és fenntartható fejlődéssel összefüggő gyakorlatok felülvizsgálatára illetve azért, hogy olyan ajánlásokat adjon ki, amelyek megerősítik ezen gyakorlatokat.
- Az egyik legfőbb ellenőrző intézmény például külső tanácsadót alkalmaz, aki „teljeskörű minőségirányítási”, vagy „ügyfél-elégedettségi” felméréseket végez. E tevékenysége során interjúkat készít az ellenőrzött szervezet felső szintű vezetőivel, valamint az ellenőrzött minisztériumok, közintézmények és egyéb érintettek legfontosabb kapcsolattartó személyeivel.
- Munkája minőségének javítása érdekében némelyik legfőbb ellenőrző intézmény kapcsolatot tart fenn az egyetemekkel.
- Néhány legfőbb ellenőrző intézmény olyan hivatalos eljárásrendet működtet, amelyen keresztül a közvélemény eljuttathatja konkrét panaszait vagy javaslatait az ellenőrzésekkel kapcsolatban.